

Verlag van het ingevolge artikel 5, sub d., j 2 Archiefbesluit 1995, gevoerde driehoeksoverleg tussen het ministerie Volksgezondheid, Welzijn en Sport, het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en het Nationaal Archief met betrekking tot de selectielijst, zoals bedoeld in artikel 2, eerste lid, van het Archiefbesluit 1995, van archiefbescheiden van bovengenoemde zorgdragers op het beleidsterrein Monumentenzorg, over de periode 1965-.

Den Haag, februari 2007
drs. R.P. Yap

Inleiding

De voorliggende ontwerp-selectielijst is een selectielijst als bedoeld in artikel 2, lid 1 van het Archiefbesluit 1995 (Stb.1995/671). De lijst heeft de vorm van een Basisselectiedocument (BSD). Een BSD bestaat voor het grootste deel uit een lijst van handelingen. In een BSD wordt op grond van een aantal selectiecriteria aan elke handeling een waardering gegeven, die neerkomt op een selectiebeslissing met betrekking tot de bescheiden die de neerslag van de handeling vormen (B = te bewaren; V = te vernietigen). Het BSD fungeert als nieuw selectie-instrument voor de bovengenoemde zorgdragers op het beleidsterrein Monumentenzorg voor de periode vanaf 1965-.

Er zijn geen bestaande selectielijsten die dienen te worden ingetrokken.

Reikwijdte van dit BSD

Dit BSD wordt thans ter vaststelling aangeboden voor de volgende actoren:

Onder de zorg van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport:

- de minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk als de minister die belast is met monumentenzorg (1965-1982)
- de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur als de minister die is belast met monumentenzorg (1982-1994)
- de Schadebeoordelingscommissie (1989-1994)

Onder de zorg van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties:

- de minister van Binnenlandse Zaken (1965-)

Onder de zorg van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit:

- de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (1983-)

Totstandkoming BSD

Het BSD is gebaseerd op het institutioneel onderzoek dat bij het ministerie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport door drs. F. van der Doe en drs. H. Spijkerman werd afgerond in 1996. Dit institutioneel onderzoek resulteerde in het PIVOT-rapport nr. 33, *Van monumentale waarde. Een institutioneel onderzoek naar de rijksoverheidsbemoediging met monumentenzorg, 1945-1990*.

Op 12 maart 2003 (Stct. 2003, 70) werd reeds de "Selectielijst beleidsterrein Monumentenzorg 1945-1990" voor de handelingen van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap vastgesteld door de algemene rijksarchivaris, namens de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

De selectielijst bevat onder de benaming 'minister van Cultuur', de handelingen van de primaire actor, die in dit aanvullende BSD de 'minister belast met de monumentenzorg' wordt genoemd. Ook bevat het de handelingen van de actor Schadebeoordelingscommissie, die ressorteert onder de genoemde primaire actor.

De selectielijst van 2003 bevat echter niet de handelingen van de ministers, die als secundaire actoren op het beleidsterrein optreden. Het gaat om de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV), de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu (VROM) en de minister van Verkeer en Waterstaat (VenW).

Hoewel de selectielijst van 2003 is vastgesteld voor de zorgdrager de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, draagt deze niet de zorg voor de archieven die gevormd zijn door zijn taakvoorgangers, de minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk en de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur in hun hoedanigheid van 'minister belast met de monumentenzorg'. Als zorgdrager van deze archieven geldt de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Daarom was het nodig dat het BSD Monumentenzorg niet alleen werd uitgebreid met de handelingen van de actoren die niet waren opgenomen in het oorspronkelijke BSD, ook dienden de handelingen van de 'minister belast met de monumentenzorg' te worden opgenomen in een selectielijst voor de zorgdrager de minister van VWS.

De handelingen voor 'de minister belast met monumentenzorg', zijn vrijwel identiek aan de handelingen die in een eerder stadium voor de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap werden vastgesteld. Aangezien de selectielijst van 2003 het tijdvak tot 1990 bestrijkt, en de minister van Welzijn, Volksgezondheid (1990-1994) en Cultuur tot 1994 als 'minister belast met de monumentenzorg' optrad, zijn enkele handelingen toegevoegd om de periode te overbruggen. Ook zijn enkele algemene handelingen met betrekking tot commissies toegevoegd. De nummering van de handelingen is gewijzigd ten opzichte van die in het RIO.

De actoren Rijkscommissie Monumentenzorg, Rijkscommissie voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Voorlopige Monumentenraad, Monumentenraad en Raad voor het Cultuurbeheer zijn buiten dit BSD gelaten. De Raad voor Cultuur zal een selectielijst opstellen, waarin deze actoren worden opgenomen.

De minister van VROM speelt op het beleidsterrein monumentenzorg een rol, maar heeft een eigen selectielijst monumentenzorg vastgesteld (Stcrt. 2005, 145). Daarnaast zijn ter zake doende handelingen opgenomen in de selectielijst voor de zorgdrager minister van VROM in het BSD Rijkshuisvesting (Stcrt. 2001, 184).

De handeling die in het RIO is opgenomen voor de minister van Verkeer en Waterstaat is in dit BSD overbodig. Deze handeling wordt ondervangen in het BSD Waterstaat (Stcrt. 2004, 155).

Het concept-BSD voor de minister Volksgezondheid, Welzijn en Sport, de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit kwam tot stand in september 2006 en is sindsdien, n.a.v. het besprokene tijdens het driehoeksoverleg, aangepast en aangevuld.

Driehoeksoverleg

Het driehoeksoverleg over de concept-selectielijst vond schriftelijk plaats tussen 14 september 2006 en 12 februari 2007.

Aan het driehoeksoverleg werd door de volgende personen (direct dan wel indirect) deelgenomen:

als vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris:

- drs. L. A. Ouwkerk, medewerker Selectie en Acquisitie, Nationaal Archief
- drs. R.P. Yap, medewerker Selectie en Acquisitie, Nationaal Archief

als vertegenwoordiger van de zorgdraggers:

- drs. B. Duizer, BSD medewerker Project Wegwerken Archiefachterstanden (PWAA)

De inhoud van het BSD, alsmede de voorgestelde waarderingen zijn beoordeeld door:

namens de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport:

-als *archiefdeskundige*:

- drs. L.B. Humbert, adviseur bij het Kennis- en Informatiecentrum voor Kennisontsluiting (KICK) van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

namens de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties:

- dhr. J. Langezaal, archiefmedewerker, afdeling Document Management van de Directie Communicatie en Informatie van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

namens de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit:

-dhr. G. Stiemsma, medewerker directie Informatiebeleid en Facilitaire zaken van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Tijdens het driehoeksoverleg is de volgende procedure gevolgd:

Ter completering van de kennis van de vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris is een Historisch-maatschappelijke Analyse uitgevoerd. Prof. dr. W.F. Denstlagen is bereid gevonden zijn medewerking te verlenen aan deze HMA. Voorafgaand aan het onderzoek is prof. dr. W.F. Denstlagen het vragenformulier voor de HMA toegestuurd. Op 25 september 2006 hebben L.A. Ouwker en N. Pels, medewerkers Selectie en Acquisitie van het Nationaal Archief een bezoek gebracht aan prof. dr. W.F. Denstlagen in Zeist. Toen is aan de hand van het vragenformulier HMA gesproken over het beleidsterrein monumentenzorg. Op 24 oktober 2006 heeft prof. dr. W.F. Denstlagen zijn goedkeuring aan het verslag gegeven.

De HMA leidde tot de volgende conclusies met betrekking tot het beleidsterrein:

Volgens de heer Denstlagen zijn er, op de twee monumentenwetten na, geen grote breuken geweest in de ontwikkeling van het beleidsterrein monumentenzorg. Met betrekking tot de reconstructie van de hoofdlijnen van het handelen van de rijksoverheid ten opzichte van haar omgeving wijst de heer Denstlagen op de ambtsberichten van de rijksdienst voor de monumentenzorg die gebruikt werden bij de behandeling van beroepen, die waren aangespannen tegen de aanwijzing van een pand als rijksmonument.

Ook wijst de heer Denstlagen op het cultuurhistorische belang van de inventarisatie van panden die in aanmerking kwamen en komen om op de monumentenlijst geplaatst te worden. Omdat niet elk pand daadwerkelijk op de Monumentenlijst werd geplaatst, bevatten deze inventarisatierapporten belangrijke informatie over panden die nu misschien niet meer bestaan. De (voorlopige) Monumentenraad was van groot belang op het beleidsterrein, als belangrijkste adviseur van de minister onder wie monumentenzorg viel. De (voorlopige) Monumentenraad besliste eigenlijk welke panden op de Monumentenlijst kwamen.

Daarnaast is naar voren gekomen dat sinds de decentralisatie van bevoegdheden met betrekking tot de monumentenzorg (monumentenwet 1988) er ook veel archiefmateriaal is te vinden bij de gemeenten.

Belangen ex artikel 2, sub b en c Archiefbesluit 1995

Tijdens het opstellen van het BSD en tijdens het gevoerde driehoeksoverleg is rekening gehouden met de in artikel 2, sub c van het Archiefbesluit 1995 genoemde waarde van de archiefbescheiden als bestanddeel van het cultureel erfgoed en het onder sub d. van hetzelfde besluit genoemde belang van de in de archiefbescheiden voorkomende gegevens voor overheidsorganen, voor recht- of bewijszoekenden en voor historisch onderzoek. Als uitgangspunt van het overleg gold de door het Nationaal Archief gehanteerde selectiedoelstelling, die inhoudt dat de belangrijkste bronnen van de Nederlandse samenleving en cultuur veilig worden gesteld voor blijvende bewaring. Met het te bewaren materiaal moet het mogelijk zijn om een reconstructie te maken van de hoofdlijnen van het handelen van de rijksoverheid ten opzichte van haar omgeving, maar ook van de belangrijkste historisch-maatschappelijke gebeurtenissen en ontwikkelingen, voor zo ver deze zijn te reconstrueren uit overheidsarchieven.

Om op basis van deze selectiedoelstelling tot een waardering van de handelingen te komen, worden zes selectiecriteria toegepast:

Selectiecriteria
<i>Handelingen die gewaardeerd worden met B(ewaren)</i>

Selectiecriteria	
Algemeen selectie criterium	Toelichting
1. <i>Handelingen die betrekking hebben op voorbereiding en bepaling van beleid op hoofdlijnen</i>	Hieronder wordt verstaan agendavorming, het analyseren van informatie, het formuleren van adviezen met het oog op toekomstig beleid, het ontwerpen van beleid of het plannen van dat beleid, alsmede het nemen van beslissingen over de inhoud van beleid en terugkoppeling van beleid. Dit omvat het kiezen en specificeren van de doeleinden en de instrumenten.
2. <i>Handelingen die betrekking hebben op evaluatie van beleid op hoofdlijnen</i>	Hieronder wordt verstaan het beschrijven en beoordelen van de inhoud, het proces of de effecten van beleid. Hieruit worden niet per se consequenties getrokken zoals bij terugkoppeling van beleid.
3. <i>Handelingen die betrekking hebben op verantwoording van beleid op hoofdlijnen aan andere actoren</i>	Hieronder valt tevens het uitbrengen van verslag over beleid op hoofdlijnen aan andere actoren of ter publicatie.
4. <i>Handelingen die betrekking hebben op (her)inrichting van organisaties belast met beleid op hoofdlijnen</i>	Hieronder wordt verstaan het instellen, wijzigen of opheffen van organen, organisaties of onderdelen daarvan.
5. <i>Handelingen die bepalend zijn voor de wijze waarop beleidsuitvoering op hoofdlijnen plaatsvindt</i>	Onder beleidsuitvoering wordt verstaan het toepassen van instrumenten om de gekozen doeleinden te bereiken.
6. <i>Handelingen die betrekking hebben op beleidsuitvoering op hoofdlijnen en direct zijn gerelateerd aan of direct voortvloeien uit voor het Koninkrijk der Nederlanden bijzondere tijdsomstandigheden en incidenten</i>	Bijvoorbeeld in het geval de ministeriële verantwoordelijkheid is opgeheven en/of wanneer er sprake is van oorlogstoestand, staat van beleg of toepassing van noodwetgeving.

Belangen van de archiefbescheiden voor de overheidsorganen en de recht- en bewijszoekende burger

Bij de handelingen die zijn gewaardeerd voor vernietiging op termijn, is de termijn vastgesteld met het oog op het belang van de archiefbescheiden voor overheidsorganen en voor de recht- en bewijszoekende burger. De beoordeling en vaststelling van de termijnen zijn geschied door de deskundigen van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris heeft zich ervan vergewist dat zij gezien hun inbreng en functie inderdaad kunnen gelden als deskundigen.

Belangen van de te bewaren archiefbescheiden voor het historisch onderzoek

In het driehoeksoverleg heeft de vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris primair de belangen van het historisch onderzoek behartigd. Daarnaast hebben ook de overige deelnemers hun gedachten laten gaan over de vraag op welke wijze het belang van de bescheiden voor later historisch onderzoek in de selectielijst tot uiting zou moeten worden gebracht.

Ingevolge artikel 5, onder e, van het Archiefbesluit 1995 kan neerslag van bepaalde, als te vernietigen gewaardeerde handelingen betreffende personen en/of gebeurtenissen van bijzonder cultureel of maatschappelijk belang, van vernietiging worden uitgezonderd.

Naast de algemene criteria kunnen er in een BSD, eveneens binnen het kader van de selectiedoelstelling, in overleg met het NA, beleidsterreinspecifieke criteria worden geformuleerd.

Gelet op het cultuurhistorische belang van monumenten is voor het beleidsterrein Monumentenzorg een bijzonder selectie criterium toegevoegd. Hierdoor komt de neerslag van uitvoerende handelingen die

onmisbaar zijn voor de reconstructie van de bepalende cultuurhistorische (architectuur- en bouwhistorische en archeologische) kenmerken van objecten van monumentale waarde voor blijvende bewaring in aanmerking.

Opmerkingen naar aanleiding van historisch-maatschappelijke analyse

De HMA heeft geen aanleiding gegeven tot wijziging van de waarderingen of handelingen binnen het BSD. Met de bestaande selectielijsten en waarderingen wordt de belangrijkste neerslag, zoals geschetst in de HMA bewaard. De handelingen welke aanleiding gaven tot eventuele wijziging van waardering kwamen in de loop van het driehoeksoverleg buiten de reikwijdte van het BSD te liggen. Het betrof handelingen van actoren, welke in een door de Raad voor Cultuur vervaardigde selectielijst zullen worden opgenomen.

Inhoudelijk verslag

Algemeen

De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris en de vertegenwoordiger van PWAA spreken af dat het gehele concept-BSD wordt nagekeken en verbeterd op redactie en lay-out.

Navraag door de vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris leert dat de Raad voor Cultuur een eigen (organisatie)selectielijst zal opstellen, waarin de handelingen van de Raad en zijn taakvoorgangers op het beleidsterrein monumentenzorg worden opgenomen. De Raad voor Cultuur en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben in samenspraak besloten dat de handelingen van de Raad voor Cultuur en zijn taakvoorgangers buiten dit BSD blijven. Het zorgdragerschap voor de archieven van de Raad voor Cultuur en zijn taakvoorgangers berust bij het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. De handelingen van de actoren Rijkscommissie Monumentenzorg, Rijkscommissie voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Voorlopige Monumentenraad, Monumentenraad en Raad voor het Cultuurbeheer worden daardoor niet in onderhavig BSD opgenomen. Hiermee wordt het BSD aanzienlijk in reikwijdte beperkt.

Handelingen

Actor: minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk (1965 – 1982) en de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (1982 – 1994) als ‘de minister belast met monumentenzorg’

Handeling 9

Het opstellen van periodieke verslagen betreffende de monumentenzorg

De vertegenwoordiger van de zorgdragers stelt op aanraden van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport voor de waardering te verduidelijken. De waardering B(3) wordt veranderd in “B 3: jaarverslagen, of bij ontbreken daarvan kwartaalverslagen, dan wel maandverslagen; V, 10 jaar: alle verslagen met een kortere verslagperiode dan de te bewaren verslagen”. Allen gaan akkoord.

Handeling 11

Het bevorderen van de kennis van en de waardering voor monumenten en historische stads- en dorpsgezichten door middel van het geven van voorlichting en het ter beschikking stellen van onderzoeksresultaten

De vertegenwoordiger van de zorgdragers stelt op aanraden van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport een andere waardering voor, namelijk “V, 5 jaar: uitvoeren van voorlichtingsactiviteiten B: 1 exemplaar van het eindproduct”. De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris heeft hier geen bezwaar tegen. Allen gaan akkoord.

Handeling 135 (nieuw)

Het beslissen op beroepschriften naar aanleiding van beschikkingen inzake monumentenzorg en het voeren van verweer in beroepschriftenprocedures voor de Raad van State en/of de kantonrechter

De vertegenwoordiger van de zorgdragers meldt dat het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport graag een standaardhandeling wil toevoegen met betrekking tot beroepschriften. De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris stemt hiermee in. De waardering van de handeling wordt “V, 10 jaar B 5: Wanneer van de zaak precedentwerking is uitgegaan of deze heeft geresulteerd in beleidswijziging.” Allen gaan akkoord.

Actor: minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Handeling 121 en 135 (oud)

-Het in samenspraak met de minister belast met monumentenzorg beslissen over het verlenen van een rijksbijdrage aan eigenaren terzake van het verrichten van werkzaamheden in verband met het opheffen van achterstallig onderhoud in historische parken, tuinen en buitenplaatsen

-Het in samenspraak met de minister belast met monumentenzorg beslissen over het verstrekken van subsidies voor de restauratie van historische buitenplaatsen

De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris wenst dezelfde waardering aan te houden als bij handeling 65 "Goedkeuring plan van de architect: B 7 Vaststelling subsidiabele kosten: B 7 Geldelijke verantwoording ("eindstaat"): B 7 Overige stukken: V, 10 jaar". De minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft, volgens de vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris, een ander gezichtspunt, namelijk natuur in plaats van cultuur. Dit is vergelijkbaar met het BSD Monumentenzorg voor het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer. Er dient wel achterhaald te worden of het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit subsidie uitkeert.

De vertegenwoordiger van de zorgdragers meldt dat het ministerie inderdaad subsidies uitkeert. Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit stelt bovendien voor de twee handelingen samen te voegen tot één handeling: *Het (in overleg met de minister belast met monumentenzorg) verstrekken van subsidies ten behoeve van het herstel, de restauratie en instandhouding van historische parken, tuinen en buitenplaatsen met de waardering "Goedkeuring plan van de architect: B 7 Vaststelling subsidiabele kosten: B 7 Geldelijke verantwoording ("eindstaat"): B 7 Overige stukken: V, 10 jaar.* Deze waardering geldt ook wanneer LNV slechts een adviserende rol heeft gespeeld. Het advies zal dan worden bewaard bij de handelingen van de minister belast met monumentenzorg." Allen gaan akkoord.

Over de waardering van de overige handelingen waren alle betrokken partijen het eens.

De bij het overleg betrokken partijen hebben hun goedkeuring gegeven aan dit verslag.

Bijlage 1:

Historisch Maatschappelijke Analyse Monumentenzorg

Zeist, 25 september 2006

Totstandkoming van de analyse

De historisch-maatschappelijke analyse brengt maatschappelijke ontwikkelingen en gebeurtenissen in kaart die van belang zijn geweest op een bepaald beleidsterrein, maar die in het betreffende RIO/BSD onvermeld of onderbelicht gebleven zijn. Het doel van de HMA is het verdiepen en completeren van de kennis van de vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris, zodat goed gefundeerde selectiebeslissingen kunnen worden genomen met betrekking tot informatie die in het nationaal geheugen behoort te worden bewaard.

Ten behoeve van de vaststelling van de selectielijst monumentenzorg is aan prof. dr. W.F. Denslagen gevraagd een historisch maatschappelijke analyse te maken.

Op 25 september 2006 heeft een mondeling HMA plaatsgevonden met prof. dr. W.F. Denslagen. Als vertegenwoordigers van de algemene rijksarchivaris waren aanwezig drs. N. Pels en drs. L.A. Ouwerkerk, medewerkers Selectie & Acquisitie, Nationaal Archief.

Van dit gesprek is onderstaand verslag gemaakt door drs. L.A. Ouwerkerk

Bij het gesprek is gebruik gemaakt van het vragenformulier voor de HMA zonder kennisname van het rapport institutioneel onderzoek. In het verslag zijn deze vragen opgenomen.

Vraag 1. Welke ontwikkelingen hebben zich voorgedaan op het beleidsterrein, en wat is het belang daarvan?

De heer Ouwerkerk licht toe dat het voornamelijk gaat om ontwikkelingen van na 1945.

De heer Denslagen vertelt dat pas in 1961 een echte Monumentenwet tot stand kwam. Hiervoor was een voorlopige Monumentenwet van kracht, die zijn oorsprong had in de Tweede Wereldoorlog. In de jaren direct na de oorlog is vooral de aandacht uitgegaan naar restauratie van panden met oorlogsschade. Door middel van inventarisatierondes werd gekeken welke panden op de Monumentenlijst geplaatst dienden te worden. De neerslag van deze inventarisatie is volgens de heer Denslagen zeer interessant, omdat ze veel informatie (inspectierapporten, foto's) over panden bevat. Omdat niet elk pand daadwerkelijk op de Monumentenlijst werd geplaatst, bevatten deze inventarisatierapporten belangrijke informatie over panden die nu misschien niet meer bestaan. Dit kan heel interessant zijn omdat in de loop van de tijd andere gebouwen als monument werden betiteld. Tot de jaren zestig waren dit vooral chique woonhuizen, kastelen en boerderijen. Nu worden bijvoorbeeld ook het industrieel erfgoed en eenvoudige arbeidershuizen hiertoe gerekend. De criteria voor plaatsing op de monumentenlijst waren niet altijd duidelijk. De (voorlopige) Monumentenraad was van groot belang op het beleidsterrein, als belangrijkste adviseur van de minister onder wie monumentenzorg viel. De (voorlopige) Monumentenraad besliste eigenlijk welke panden op de Monumentenlijst kwamen. De lijst voor monumenten met een bouwjaar voor 1850 is nu compleet. Momenteel wordt het tijdvak 1850-1940 geïnventariseerd. Een pand kan in principe pas na 50 jaar een Rijksmonument worden.

De Rijksdienst voor Monumentenzorg (RDMZ) is een uitvoerende dienst, die het beleid van de Minister uitvoert. De RDMZ maakte onder andere ambtberichten die gebruikt werden bij de behandeling van beroepen, die waren aangespannen tegen de aanwijzing van een pand als rijksmonument. Veel van deze beroepen waren van boeren uit de noordelijke provincies. De heer Denslagen denkt dat vooral de uitspraken van de rechter van belang zijn, omdat hierin de afweging tussen het (culturele) algemeen belang tegen het particuliere (economische) belang naar voren komt.

Twee andere uitvoerende taken van de RDMZ zijn het goedkeuren van verbouwingen en het verlenen van subsidie voor het instandhouden en restaureren van monumenten. De afhandeling van de

subsidieverlening is een bureaucratische administratieve handeling en volgens de heer Denstlagen is de neerslag hiervan van gering historisch belang. Nadeel is dat de neerslag zich in de zogenaamde 'pand-dossiers' bevindt. Deze dossier zijn wel belangrijk omdat zich daarin alle informatie van het desbetreffende pand bevindt. De heer Denstlagen denkt dat bij de selectie van de goedkeuring en subsidie voor restauraties en verbouwingen een onderscheid gemaakt dient te worden tussen grote en kleine panden, oftewel alleen de neerslag van grote restauraties en verbouwingen van belangwekkende monumenten dient bewaard te worden.

Naast de bescherming van afzonderlijke panden is in de Monumentenwet van 1961 in art. 35 de aanwijzing van beschermde stads- en dorpsgezichten vastgelegd. De aanwijzing gebeurt in overleg met de gemeente. Omdat de aanwijzing grote gevolgen (apart bestemmingsplan) heeft voor de gemeente moet deze altijd toestemming geven. Hierdoor kan het soms lang duren voordat een beschermd stadsgezicht wordt aangewezen. In het geval van het centrum van Amsterdam heeft dit bijvoorbeeld ruim twintig jaar geduurd. Naast de minister waaronder monumentenzorg ressorteert en de gemeenten is ook de minister van VROM (via de Woningwet) hierbij betrokken.

Eind jaren zeventig kwam er veel geld beschikbaar voor de stadsvernieuwing van merendeels 19^e eeuwse arbeiderswijken. De Rijksdienst voor Monumentenzorg had naast financiële betrokkenheid ook medezeggenschap over de plannen. Mede hiermee samen hangt de opkomst van het belang van de beeldbepalende panden.

In 1988 kwam er een nieuwe Monumentenwet tot stand. De monumentenzorg werd voor een groot deel gedecentraliseerd naar de gemeenten. De minister adviseert alleen nog de gemeenten over vergunnings- en subsidieaanvragen. De minister beslist nog wel over welke monumenten op de monumentenlijst geplaatst worden.

Vanaf de jaren zestig tot 1990 was er een restauratiegolf en zijn eigenlijk alle 'grote' monumenten gerestaureerd. Met deze restauraties was zeer veel geld gemoeid. Deze dossiers zijn volgens de heer Denstlagen van belang.

Vraag 2. Welke gebeurtenissen / incidenten hebben plaatsgevonden, en in hoeverre zijn deze van belang geweest voor het beleidsterrein [en eventueel aanverwante beleidsterreinen]?

Volgens de heer Denstlagen zijn er geen grote breuken in de ontwikkeling van het beleidsterrein geweest naast de twee Monumentenwetten. Wel noemt hij nog het Europese Monumentenjaar van 1975. Hierdoor werd monumentenzorg op de maatschappelijke kaart gezet en nam de publieke interesse erg toe. Ook de wijziging van belastingwetgeving in 1988 is van belang. Hierdoor werd het mogelijk om onderhoudskosten van een rijksmonument als aftrekpost op te voeren. Zo werd het financieel aantrekkelijker om een rijksmonument te bezitten en nam de weerstand tegen de aanwijzing tot een rijksmonument af.

Vraag 3: Welke individuen / groepen zijn van belang geweest op het beleidsterrein [en eventueel aanverwante beleidsterreinen] en waarom?

Zoals hier boven bij vraag 1 al is vermeld, was de Monumentenraad van zeer groot belang op het beleidsterrein. Binnen de raad werd eigenlijk het beleid gemaakt. Vooral de notulen van de vergaderingen zijn van groot belang. Vroeger werden deze notulen volgens de heer Denstlagen door de Staatsdrukkerij uitgegeven. In 1990 werd de Monumentenraad opgeheven en werden de taken overgenomen door de Raad van Cultuurbeheer (huidige Raad van Cultuur). Hierbij is wel een deel van de kennis en expertise verloren gegaan.

Vraag 4: Welke organisaties zijn van belang geweest op het beleidsterrein [en eventueel aanverwante beleidsterreinen] en waarom?

In de jaren tachtig werd een Nationaal Restauratiefonds opgezet. Via het fonds werden speciale regelingen ingesteld om de subsidieverlening te stroomlijnen. Volgens de heer Denstegen heeft de neerslag hiervan geringe relevantie. Het gaat over het algemeen om kleine (subsidie)bedragen.

Vraag 5: in hoeverre mag verwacht worden dat de informatie met betrekking tot de op grond van bovenvermelde vragen als belangrijk te kwalificeren onderwerpen alleen kan worden aangetroffen in de overheidsarchieven met betrekking tot het beleidsterrein of dat deze wellicht ook elders te vinden is?

Door de decentralisatie van de bevoegdheden op het gebied van de monumentenzorg als gevolg van de Monumentenwet 1988 is bij de gemeenten ook veel archiefmateriaal over het beleidsterrein te vinden. Gemeenten kunnen naast de afhandeling van de vergunningen en adviezen ook zelf monumenten voordragen om te worden aangewezen als Rijksmonument.

Verder zijn er veel particuliere verenigingen die zich bezig houden met monumentenzorg.

Vraag 6 In hoeverre is het noodzakelijk om nog andere deskundigen over deelaspecten van het beleidsterrein te raadplegen en wie zou daar het beste voor benaderd kunnen worden?

De heer Denstegen benadrukt dat hij een theoreticus is en zijn impressies niet objectief zijn. Andere personen zijn beter in gevoerd in de (archief)praktijk van alle dag.

Vraag 7: is er eventueel nader [literatuur-]onderzoek noodzakelijk?

nvt

Vragenformulier Historisch-Maatschappelijke Analyse (HMA)

1) In hoeverre heeft de historische context, zoals in het RIO weergegeven, aanvulling?
2) Welke in het RIO onderbelichte of onvermelde ontwikkelingen hebben zich voorgedaan op het beleidsterrein, en wat is het belang daarvan?
3) Welke in het RIO niet of slechts zijdelings vermelde gebeurtenissen / incidenten hebben plaatsgevonden, en in hoeverre zijn deze van belang geweest voor het beleidsterrein (en eventueel aanverwante beleidsterreinen)?
4) Welke in het RIO onvermelde individuen / groepen zijn van belang geweest op het beleidsterrein (en eventueel aanverwante beleidsterreinen) en waarom?
5) Welke in het RIO onvermelde organisaties zijn van belang geweest op het beleidsterrein (en eventueel aanverwante beleidsterreinen) en waarom?
6) In hoeverre mag verwacht worden dat de informatie met betrekking tot de op grond van bovenvermelde vragen als belangrijk te kwalificeren onderwerpen alleen kan worden aangetroffen in de overheidsarchieven m.b.t. het beleidsterrein of dat deze wellicht ook elders te vinden is?
7) In hoeverre is het noodzakelijk om nog andere deskundigen over deelaspecten van het beleidsterrein te raadplegen en wie zou daar het beste voor benaderd kunnen worden?
8) Is er eventueel nader (literatuur-)onderzoek noodzakelijk ter aanvulling van het IO?